

MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY

SPRAWOZDANIE Z WYKONANIA KRAJOWEGO PROGRAMU OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH W LATACH 2018 i 2019

Warszawa, kwiecień 2021 r.

Spis treści

I.	Realizacja gospodarki ściekowej w Polsce	3
I.1.	Wymogi wynikające z prawodawstwa Unii Europejskiej.....	3
I.2.	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych.....	3
I.3.	Aktualizacje Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych	5
I.4.	Priorytetyzacja aglomeracji	6
II.	Sprawozdawczość z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych	7
II.1.	Podstawa prawna	7
II.2.	Metodyka opracowania sprawozdania z wykonania Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za lata 2018 i 2019	7
III.	Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za lata 2018 i 2019	8
III.1.	Sposób przedstawienia wyników	8
III.2.	Aglomeracje – dane podstawowe	9
III.3.	Zbiorcze sieci kanalizacyjne	12
III.4.	Oczyszczalnie ścieków komunalnych.....	13
III.5.	Gospodarka osadowa	14
III.6.	Finansowanie.....	18
IV.	Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w latach 2003-2019	20
IV.1.	Zakres rzeczowy i finansowy zrealizowanych inwestycji.....	20
IV.2.	Ocena stanu wypełnienia zobowiązań akcesyjnych	23
V.	Podsumowanie	25
VI.	Załączniki	26

I. Realizacja gospodarki ściekowej w Polsce

I.1. Wymogi wynikające z prawodawstwa Unii Europejskiej

Zgodnie z postanowieniami Traktatu akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej (Załącznik XII) wymagania dotyczące systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych wynikające z dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 26, Dz. Urz. WE L 67 z 07.03.1998, str. 29 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 27, Dz. Urz. UE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447, Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1, z późn. zm. i Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8) zwanej dalej „dyrektywą 91/271/EWG” powinny być wdrożone **do dnia 31 grudnia 2015 r.**

Polska wdraża wymagania ww. dyrektywy zgodnie z następującymi celami pośrednimi:

1. **do 31 grudnia 2005 r.** zgodność z dyrektywą 91/271/EWG powinna była być osiągnięta w **674** aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi **69%** całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
2. **do 31 grudnia 2010 r.** zgodność z dyrektywą 91/271/EWG powinna była być osiągnięta w **1 069** aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi **86%** całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
3. **do 31 grudnia 2013 r.** zgodność z dyrektywą 91/271/EWG powinna była być osiągnięta w **1 165** aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi **91%** całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji.

Przepisy dyrektywy 91/271/EWG zostały implementowane do prawa polskiego. Całość zagadnień związanych z gospodarką wodno-ściekową regulowana jest ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310 z późn. zm.) zwaną dalej „Prawem wodnym” i rozporządzeniami wykonawczymi do wymienionej ustawy. Zgodnie z jej przepisami aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) powyżej 2 000 powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków lub końcowym punktem zrzutu.

Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (dalej także KPOŚK, Program). Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków przez realizację ujętych w nim inwestycji, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego. **Aktualnie założenia KPOŚK bazują na art. 5 ust. 2 dyrektywy 91/271/EWG.** Oznacza to stosowanie podwyższonego usuwania biogenów **we wszystkich oczyszczalniach ścieków komunalnych w aglomeracjach powyżej 10 000 RLM.**

I.2. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich (o RLM większej od 2 000) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Jednocześnie, zgodnie

z postanowieniami dyrektywy 91/271/EWG, warunkami koniecznymi do spełnienia przez aglomerację są następujące wymogi tej dyrektywy:

- 1. Wydajność oczyszczalni ścieków** w aglomeracjach odpowiada przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze.
- 2. Standardy oczyszczania ścieków** w oczyszczalniach uzależnione są od **wielkości aglomeracji**. Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni jest zgodna z wymaganiami Prawa wodnego i rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311)¹⁾. **W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 10 000 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów.**
- 3. Wyposażenie aglomeracji** w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Oznacza to wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:
  - 95% dla aglomeracji o RLM < 100 000,
  - 98% dla aglomeracji o RLM ≥ 100 000,
  - pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji.

Zgodnie z wymaganiami prawa oraz interpretacją Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały, produkowany przez aglomerację, ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany do oczyszczalni ścieków. **Dlatego w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego).** Pozostali mieszkańcy aglomeracji, **nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, będą natomiast korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków.** Oznacza to, że cały ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracji powinien być gromadzony i doprowadzany do oczyszczalni obsługującej aglomerację **bądź usuwany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska.**

KPOŚK zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. Program ten zawierał wykaz 1 378 aglomeracji o RLM ≥ 2 000, wraz z jednoczesnym wykazem niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych, jakie należy zrealizować w tych aglomeracjach w terminie do końca 2015 r. Program został opracowany na podstawie danych z 2002 r.

---

¹⁾ Przedmiotowe rozporządzenie weszło w życie 16 lipca 2019 r. W okresie objętym sprawozdaniem obowiązywało również rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800).

I.3. Aktualizacje Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

Obowiązek aktualizacji KPOŚK wynika z art. 96 Prawa wodnego, według którego kolejne aktualizacje są dokonywane co najmniej raz na 4 lata. Poniżej opisane zostały wszystkie aktualizacje KPOŚK, które zatwierdziła Rada Ministrów.

Dotychczas KPOŚK został zaktualizowany 5 razy. Wszystkie aktualizacje zatwierdzone zostały przez Radę Ministrów.

1. AKPOŚK 2005 – Pierwsza aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 7 czerwca 2005 r.

Celem pierwszej aktualizacji było zweryfikowanie i zaktualizowanie potrzeb aglomeracji ujętych w KPOŚK oraz aglomeracji nowo utworzonych, w zakresie inwestycyjnym i finansowym. AKPOŚK 2005 zawiera 1 577 aglomeracji. Podstawą aktualizacji były dane z 2004 r.

2. AKPOŚK 2009 – Druga aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r.

W ramach AKPOŚK 2009 dokonano aktualizacji i weryfikacji, zarówno pod względem rzeczowym jak i finansowym, inwestycji planowanych przez aglomeracje ujęte w AKPOŚK 2005 oraz nowoutworzone. Ponadto dokonano podziału inwestycji pod kątem priorytetów dla wypełnienia postanowień traktatu. Dane zawarte w AKPOŚK 2009 dotyczą stanu zaawansowania inwestycji w 2007 r.

AKPOŚK 2009 obejmuje łącznie 1 635 aglomeracji, ujętych w dwóch załącznikach:

- Załącznik 1 – Aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu akcesyjnego, obejmuje 1 313 aglomeracji powyżej 2 000 RLM (łącznie RLM – 44 161 819, która stanowi 97% całkowitego RLM Programu),
- Załącznik 2 – Aglomeracje niestanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu akcesyjnego, obejmuje 322 aglomeracje z przedziału 2 000–10 000 RLM (łącznie RLM – 1 360 434, która stanowi 3% całkowitego RLM Programu).

Dodatkowo opracowano Załącznik 3 – Aglomeracje „pozostałe”, obejmujący 104 aglomeracje (łącznie RLM – 474 956) nowo wyznaczone, które nie spełniły wymogów formalnych, by znaleźć się w załączniku 1 i 2. Aglomeracje te nie są wliczone do zakresu rzeczowego i finansowego AKPOŚK 2009.

3. AKPOŚK 2010 – Trzecia aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r.

Celem tej aktualizacji była analiza stanu zaawansowania realizacji inwestycji oraz analiza przyczyn zaistniałych opóźnień i w rezultacie ustalenie realnych terminów ich zakończenia. Sytuacja ta dotyczyła 122 aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz 4 aglomeracji poniżej 15 000 RLM z AKPOŚK 2009, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie mogły zrealizować zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Pozostałe informacje oraz dane pozostały w zgodzie z AKPOŚK 2009. Informacje na potrzeby AKPOŚK 2010 dotyczyły stanu realizacji inwestycji na dzień 30 czerwca 2010 r.

4. AKPOŚK 2015 – Czwarta aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 21 kwietnia 2016 r.

Najważniejszą przesłanką przeprowadzenia AKPOŚK 2015 była konieczność dostosowania KPOŚK do wymogów art. 5 ust. 2 dyrektywy 91/271/EWG. Zgodnie z założeniami i metodyką opracowania AKPOŚK 2015 w dokumencie tym zostały uwzględnione informacje dotyczące 1 502 aglomeracji o łącznej RLM rzeczywistej (RLMrz)²⁾ wynoszącej 38 007 996, w tym 39 aglomeracji powyżej 150 000 RLM, stanowiących 41,3% całości RLMrz.

5. AKPOŚK 2017 – Piąta aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2017 r.

AKPOŚK 2017 dotyczy 1 587 aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców 38,8 mln, w których zlokalizowanych jest 1 769 oczyszczalni ścieków komunalnych. Aglomeracje ujęte w aktualizacji zostały podzielone na priorytety według znaczenia inwestycji oraz pilności zapewnienia środków. Z przedstawionych przez aglomeracje zamierzeń inwestycyjnych wynika, że w ramach piątej aktualizacji planowane jest wybudowanie 116 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji w 1 010 oczyszczalniach. Planowane jest również wybudowanie 14 661 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 506 km sieci istniejącej. Potrzeby finansowe na realizację ww. przedsięwzięć wynoszą 27,85 mld zł.

I.4. Priorytetyzacja aglomeracji

W AKPOŚK 2017 aglomeracje zostały podzielone na 3 priorytety wg poniższych kryteriów:

- 1. Priorytet I** – aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia zobowiązań akcesyjnych. Są to aglomeracje powyżej 100 000 RLM, które spełniają co najmniej 2 warunki zgodności z dyrektywą, a po zrealizowaniu planowanych inwestycji, uzyskają lub utrzymają pełną zgodność z dyrektywą 91/271/EWG.
- 2. Priorytet II** – aglomeracje, które do dnia 31 września 2016 r. spełniły warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczące jakości oraz wydajności oczyszczalni oraz zagwarantowały wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:
  - 95% – aglomeracje o RLM < 100 000,
  - 98% – aglomeracje o RLM ≥ 100 000,i które planują dalsze prace zmierzające do utrzymania oraz poprawy jakości i stanu środowiska.
- 3. Priorytet III** – aglomeracje, które przez realizację planowanych działań inwestycyjnych – do dnia 31 grudnia 2021 r., spełnią warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczące jakości i wydajności oczyszczalni oraz zagwarantują wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:
  - 95% dla aglomeracji o RLM < 100 000,

---

²⁾ Sposób wyliczenia rzeczywistej RLM (RLMrz) aglomeracji został ujednolicony i wyliczony dla wszystkich aglomeracji następująco:

- stałych mieszkańców, uwzględniając możliwości podłączeń w ramach istniejącej aglomeracji (1 mieszkaniec = 1 RLM),
- miejsca noclegowe (1 zarejestrowane miejsce noclegowe na terenie aglomeracji = 1 RLM),
- ścieki przemysłowe odprowadzane do systemu zbierania lub dowożone do oczyszczalni ścieków komunalnych.

Natomiast RLM wg uchwał sejmików województw albo rozporządzeń porządkowych wojewodów albo uchwał rad gmin (RLM) została wyznaczona tymi uchwałami lub rozporządzeniami porządkowymi wyznaczającymi aglomeracje, gdzie RLM dla danej aglomeracji została wyliczona jak powyżej lub na podstawie ładunku ścieków.

- 98% dla aglomeracji o RLM $\geq$ 100 000;

Ponadto w AKPOŚK 2017 uwzględniono **Aglomeracje poza priorytetem (PP)**, czyli aglomeracje, które nie spełniają warunków dyrektywy Rady 91/271/EWG, ale planują podejmowanie działań inwestycyjnych zbliżających je do wypełnienia wymogów dyrektywy.

W przypadku każdej aglomeracji pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji.

II. Sprawozdawczość z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

II.1. Podstawa prawna

Wejście w życie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne oraz powstanie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (dalej jako PGW WP) wprowadziło zmiany kompetencyjne w zakresie procesu sprawozdawczego z realizacji KPOŚK. Do końca 2017 r. Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, był zobowiązany do przedkładania Radzie Ministrów sprawozdania z wykonania KPOŚK w cyklu dwuletnim. Marszałkowie województw mieli natomiast obowiązek corocznego sprawozdawania z postępu w realizacji KPOŚK na podstawie informacji uzyskanych od samorządów.

Od 2018 r. to minister właściwy do spraw gospodarki wodnej przekłada co 2 lata Radzie Ministrów sprawozdanie z wykonania KPOŚK (art. 94 ustawy – Prawo wodne). PGW WP ma natomiast obowiązek corocznego sprawozdawania z postępu w realizacji KPOŚK na podstawie informacji uzyskanych od samorządów.

Minister Infrastruktury, będący ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, opracował *Sprawozdanie z wykonania Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w latach 2018 i 2019*, które uwzględnia dane uzyskane w ramach sprawozdań rocznych.

Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy – Prawo wodne dokument ten zawiera informacje o:

- 1) stanie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej, oczyszczalnie ścieków komunalnych oraz indywidualne systemy oczyszczania ścieków;
- 2) postępie realizacji przedsięwzięć określonych w krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych;
- 3) ilości wytworzonych w ciągu roku Mg suchej masy osadów ściekowych w oczyszczalniach ścieków komunalnych w aglomeracji oraz o sposobie zagospodarowania tych osadów.

II.2. Metodyka opracowania sprawozdania z wykonania Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za lata 2018 i 2019

Niniejsze sprawozdanie przedstawia zakres zrealizowanych inwestycji w latach 2018 i 2019 oraz ich wpływ na osiągnięcie celu wymaganego dyrektywą 91/271/EWG. Dokument powstał na podstawie przedłożonych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej corocznych sprawozdań z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, opracowanych przez PGW WP.

Sprawozdania te zawierają informacje o stanie prac inwestycyjnych w zakresie gospodarki ściekowej, m.in. realizacji systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarki osadowej oraz finansowania inwestycji w aglomeracjach o RLM większej od 2 000 ujętych w KPOŚK.

Sprawozdania przygotowywane są w oparciu o dane uzyskane z aglomeracji, zgodnie z tabelą sprawozdawczą opracowaną w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej (KZGW), będącego jednostką organizacyjną Wód Polskich. Wszystkie otrzymane dokumenty zostały przeanalizowane i zweryfikowane przez KZGW. Dane, które wymagały uzupełnienia, poprawienia bądź uszczegółowienia były konsultowane z przedstawicielem właściwego urzędu gminy oraz właściwego regionalnego zarządu gospodarki wodnej (RZGW). Na podstawie zweryfikowanych informacji KZGW stworzył sprawozdanie zbiorcze za dany okres sprawozdawczy.

Zakresem sprawozdawczym w latach 2018 i 2019 objęto aglomeracje znajdujące się w AKPOŚK 2017.

Za rok 2018 uzyskano dane z 1 575 aglomeracji, w tym:

- 1 573 aglomeracji aktywnych,
- 1 aglomeracji, która została włączona w granice innej aglomeracji (Rozdrażew),
- 1 aglomeracji zlikwidowanej (Łubnice).

Za rok 2019 natomiast uzyskano dane z 1 584 aglomeracji, w tym:

- 1 576 aglomeracji aktywnych,
- 1 aglomeracji, która została włączona w granice innej aglomeracji (Tulce),
- 7 aglomeracji zlikwidowanych (Radomin, Łubnice, Kamienica, Miedzna, Młyny, Oksa, Wojnowice).

Sprawozdań, mimo ciężącego na nich ustawowego obowiązku, za rok 2018 nie przedstawiło 11 aglomeracji (Witnica, Lisia Góra, Niepołomice, Niepołomice – Wschód, Janów, Kępno, Czempiń, Buk, Budzyń, Niepruszewo, Kraszewice), a za rok 2019 – 2 aglomeracje (Buk, Niepruszewo).

Należy mieć na uwadze, iż prowadzona ciągle weryfikacja granic aglomeracji oraz zasadności ich utworzenia skutkuje rozbieżnościami pomiędzy ich liczbą w kolejnych latach.

Zweryfikowane wersje sprawozdań rocznych (ze wszystkich lat sprawozdawczych), a także zbiorcze sprawozdania zatwierdzone przez Radę Ministrów za lata 2003-2005, 2006-2007, 2008-2009, 2010-2011, 2012-2013, 2014-2015 oraz 2016-2017 dostępne są na stronie internetowej Wód Polskich pod adresem:

<https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych>.

III. Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za lata 2018 i 2019

III.1. Sposób przedstawienia wyników

Szczegółowe dane sprawozdawcze z realizacji KPOŚK w latach 2018 i 2019 przedstawiono w formie zestawień tabelarycznych zamieszczonych w załączniku. Zawierają one informacje o stanie prac inwestycyjnych w aglomeracjach zaplanowanych w KPOŚK. Informacje te przedstawione zostały w następujących grupach tematycznych:

- Grupa 1: Aglomeracje – dane podstawowe,

- Grupa 2: Zbiornice sieci kanalizacyjne,
- Grupa 3: Oczyszczanie ścieków komunalnych,
- Grupa 4: Gospodarka osadowa,
- Grupa 5: Nakłady finansowe,
- Grupa 5A: Źródła pochodzenia nakładów finansowych.

Każdą z ww. grup tematycznych zaprezentowano w rozbiciu na:

- przedziały RLM, to jest:
  - $RLM \geq 150\ 000$,
  - $100\ 000 \leq RLM < 150\ 000$,
  - $15\ 000 \leq RLM < 100\ 000$,
  - $10\ 000 \leq RLM < 15\ 000$,
  - $2\ 000 \leq RLM < 10\ 000$,
  - $RLM < 2\ 000$ ³⁾,
- województwa,
- dorzecza,
- regiony wodne.

Analiza danych uwzględniająca podział kraju na obszary dorzeczy została zaprezentowana w podziale na dwa główne dorzecza: Wisły i Odry. Pozostałe dorzecza zsumowano i zaprezentowano łącznie jako „inne” ze względu na ich marginalne znaczenie w sumarycznym zestawieniu.

Podział kraju na regiony wodne zaprezentowano z wyszczególnieniem następujących regionów: Region Małej Wisły, Region Górnej Wisły, Region Środkowej Wisły, Region Dolnej Wisły, Region Górnej Odry, Region Środkowej Odry, Region Warty oraz Region Dolnej Odry i Przymorza. Pozostałe regiony wodne zsumowano i zaprezentowano łącznie jako „inne” ze względu na ich marginalne znaczenie w sumarycznym zestawieniu.

III.2. Aglomeracje – dane podstawowe

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 1)

Aglomeracja oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków (art. 86 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne).

Aglomerację wyznacza rada gminy w drodze uchwały, po wcześniejszym jej uzgodnieniu z Wodami Polskimi oraz właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (w zakresie obszarów objętych przynajmniej jedną z form ochrony przyrody). W przypadku, gdy aglomeracja obejmuje tereny położone w dwóch lub więcej gminach, właściwa do wyznaczenia aglomeracji jest rada gminy o największej równoważnej liczbie mieszkańców. Wiele wyznaczonych wcześniej aglomeracji podlega weryfikacji, w wyniku czego następują ich podziały, połączenia, powstają nowe, zaś część zostaje zlikwidowana, co sprawia, że liczba aglomeracji oraz ładunek generowany przez nie są zmienne. Ilustrują to tabele 1A i 1B.

---

³⁾ W przypadku kilku aglomeracji dane sprawozdawcze wskazały, że ich rzeczywista wartość RLM (RLMrz) wynosi poniżej 2 000, stąd konieczne było wyodrębnienie dodatkowego przedziału RLM.

Tabela 1A. Liczba aglomeracji i RLM w kolejnych wersjach KPOŚK – podział na przedziały RLM

Przedział RLM	Liczba aglomeracji i RLM:									
	aktualizacje:									
	KPOŚK		AKPOŚK 2005		AKPOŚK 2009/2010		AKPOŚK 2015		AKPOŚK 2017	
	liczba aglom.	RLM	liczba aglom.	RLM	liczba aglom.	RLM	liczba aglom.	RLMrz	liczba aglom.	RLMrz
≥ 100 000	76	21 645 073	76	23 402 589	81	24 241 151	68	19 220 751	73	19 934 303
≥ 15 000 < 100 000	366	13 653 438	383	14 180 217	378	14 189 967	336	12 200 477	347	12 414 832
≥ 10 000 < 15 000	936	5 718 398	1 118	6 648 130	204	2 466 955	167	2 023 336	136	1 655 074
≥ 2 000 < 10 000					1 078	5 099 136	931	4 563 432	1 031	4 788 840
razem	1 378	41 016 909	1 577	44 230 936	1 741	45 997 209	1 502	38 007 996	1 587	38 793 049

Tabela 1B. Liczba aglomeracji oraz RLMr – podział na przedziały RLM

Przedział RLM	Liczba aglomeracji i RLMr w latach:			
	sprawozdania – stan na koniec:			
	2018		2019	
	liczba aglom.	RLMrz	liczba aglom.	RLMrz
≥ 150 000	42	16 371 265	42	16 379 298
≥100 000 < 150 000	27	3 244 952	30	3 494 366
≥15 000 < 100 000	345	12 530 224	351	12 509 812
≥10 000 < 15 000	134	1 621 399	133	1 586 929
≥2 000 < 10 000	1 009	4 679 381	1 020	4 695 068
< 2 000	16	30 184	0	0
razem	1 573	38 477 405	1 576	38 665 473

Według danych z końca 2019 r. w 1 576 aglomeracjach mieszka 28,8 mln mieszkańców, wśród których:

- 26,9 mln korzysta z sieci kanalizacyjnej,
- 1,6 mln jest obsługiwanych przez tabor asenizacyjny,
- ok. 150 tys. korzysta z systemów indywidualnych.

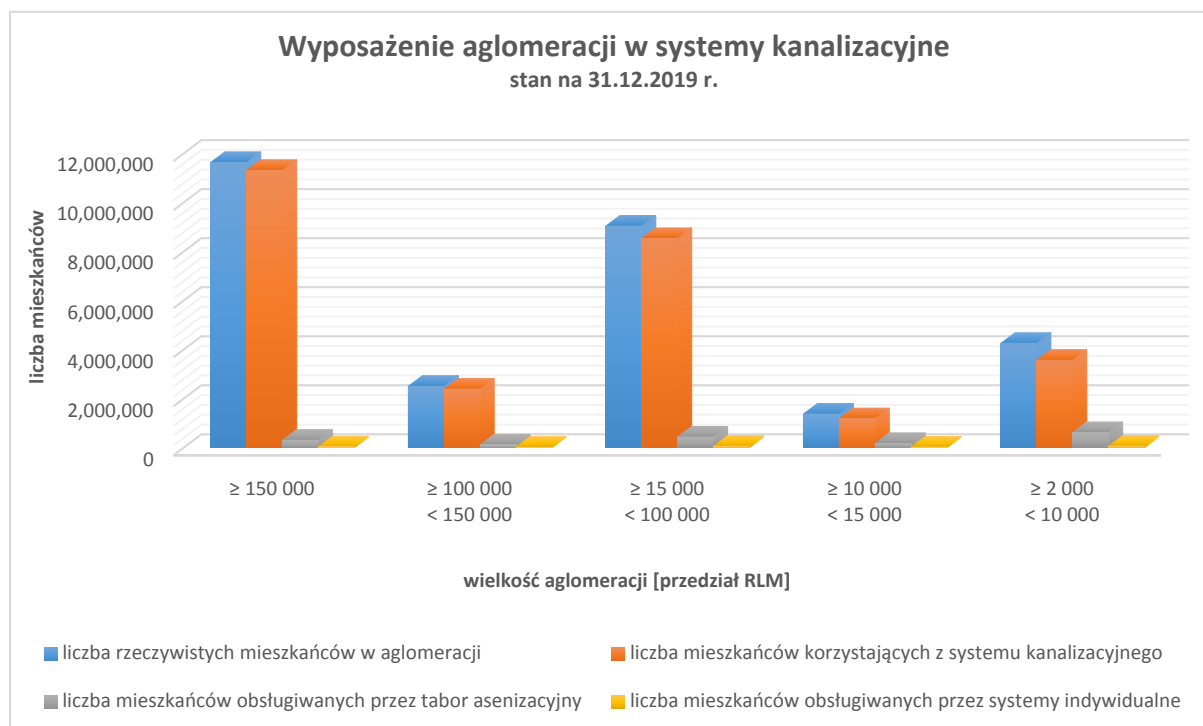
W tabeli 2 zaprezentowany został sposób rozwiązania gospodarki ściekowej w aglomeracjach w latach 2018 i 2019. Natomiast wykres 1 przedstawia wyposażenie w systemy kanalizacyjne aglomeracji w 2019 r. wg grup RLM.

Tabela 2. Liczba mieszkańców korzystających z systemów kanalizacyjnych w aglomeracjach – podział na przedziały RLM

Przedział RLM	RLMrz		Liczba rzeczywistych mieszkańców w aglomeracji		Liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego		Liczba mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny		Liczba mieszkańców obsługiwanych przez systemy indywidualne *	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
≥ 150 000	16 371 265	16 379 298	11 711 490	11 626 672	11 386 504	11 302 135	284 227	295 194	25 504	25 822
≥ 100 000 < 150 000	3 244 952	3 494 366	2 277 781	2 496 434	2 183 954	2 378 360	82 399	105 791	7 454	10 020
≥ 15 000 < 100 000	12 530 224	12 509 812	9 125 480	9 029 239	8 572 184	8 522 584	404 657	426 874	48 982	49 996
≥ 10 000 < 15 000	1 621 399	1 586 929	1 383 816	1 362 392	1 182 692	1 174 416	144 560	165 695	17 445	13 116
≥ 2 000 < 10 000	4 679 381	4 695 068	4 272 639	4 247 239	3 494 934	3 556 809	610 773	608 947	54 923	51 091
< 2 000	30 184	0	27 996	0	20 755	0	6 299	0	526	0
razem	38 477 405	38 665 473	28 799 202	28 761 976	26 841 023	26 934 304	1 532 915	1 602 501	154 834	150 045

*Wiele gmin nie prowadzi ewidencji indywidualnych systemów zbierania ścieków – część z nich nie podała liczby mieszkańców przez nie obsługiwanych.

Wykres 1. Wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacyjne (stan na 31.12.2019 r.) – podział na przedziały RLM

III.3. Zbiornice sieci kanalizacyjne

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 2)

W ramach realizacji inwestycji ujętych w KPOŚK w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej:

- w 2018 r. na terenie aglomeracji wybudowano 2 725 km sieci kanalizacyjnej, w tym 2 043 km sieci grawitacyjnej. Zmodernizowano 417 km sieci istniejącej, a w wyniku realizacji inwestycji związanych z budową sieci, liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych wzrosła o 373 552 osób,
- w 2019 r. na terenie aglomeracji wybudowano 3 227 km sieci kanalizacyjnej, w tym 2 378 km sieci grawitacyjnej. Zmodernizowano 637 km sieci istniejącej, a w wyniku realizacji inwestycji związanych z budową sieci liczba korzystających z usług kanalizacyjnych wzrosła o 532 371 osób.

W tabeli 3 zestawione zostały długości istniejącej oraz wybudowanej w latach 2018 i 2019 sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach oraz przyrost liczby mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania zbiorczych sieci kanalizacyjnych.

Tabela 3. Zbiornice sieci kanalizacyjne w aglomeracjach – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrż)	Długość sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej) w aglomeracji				Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej				Przyrost liczby mieszkańców rzeczywistych korzystających z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania sieci kanalizacyjnej	
	ogółem		w tym sieci grawitacyjnej		ogółem		w tym sieci grawitacyjnej			
	[km]									
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
≥ 150 000	33 883	34 689	27 630	28 020	468	535	372	441	79 179	77 063
≥ 100 000 < 150 000	7 936	9 521	7 027	8 485	91	135	76	117	9 676	10 429
≥ 15 000 < 100 000	50 642	52 033	40 724	41 577	720	863	581	635	126 887	220 354
≥ 10 000 < 15 000	10 338	10 463	7 788	7 601	233	364	182	250	22 548	54 150
≥ 2 000 < 10 000	42 568	44 637	29 854	31 265	1 209	1 330	829	935	133 697	170 375
< 2 000	295	0	210	0	4	0	4	0	1 565	0
razem	145 664	151 343	113 234	116 948	2 725	3 227	2 043	2 378	373 552	532 371

III.4. Oczyszczalnie ścieków komunalnych

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 3)

W ramach realizacji inwestycji z KPOŚK aglomeracje wyposażane są w komunalne oczyszczalnie ścieków, które powinny zapewniać odpowiednie standardy oczyszczania.

Standardy jakości ścieków odpływających z oczyszczalni muszą zapewniać – w przypadku oczyszczalni w aglomeracji o RLM $\geq 10\ 000$ – podwyższone usuwanie związków azotu i fosforu, zaś w pozostałych przypadkach – pełne biologiczne oczyszczanie ścieków.

W 2019 r. aglomeracje zaraportowały 1 732 komunalne oczyszczalnie ścieków, spośród nich można wyróżnić 651 oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem związków azotu i fosforu ogólnego oraz 1 009 oczyszczalni zapewniających biologiczne oczyszczanie. Spełnienie wymogów rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych zostało osiągnięte w 1 586 oczyszczalniach. Szczegółowe dane ilustruje tabela 4.

Tabela 4. Oczyszczalnie ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMr _z)	Liczba aktywnych oczyszczalni				Ilość ścieków komunalnych powstających w aglomeracji ogółem	Ilość oczyszczanych ścieków komunalnych ogółem w ciągu roku		
	ogółem	w tym PUB ⁴⁾	w tym B ⁵⁾	w tym ilość oczyszczalni spełniających wymagania rozporządzenia "ściekowego" ⁶⁾		[tys. m ³ /r]		
	stan na 31.12.2019 r.					2018	2019	2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9
$\geq 150\ 000$	62	60	0	58	866 433	845 801	838 080	789 145
$\geq 100\ 000 < 150\ 000$	40	37	2	35	136 895	150 012	141 294	166 530
$\geq 15\ 000 < 100\ 000$	383	355	21	357	582 726	579 635	621 691	749 280

⁴⁾ PUB – oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu (N), fosforu (P).

⁵⁾ B – oczyszczalnia biologiczna.

⁶⁾ Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311).

≥ 10 000 < 15 000	152	84	59	129	63 442	63 365	57 950	58 281
≥ 2 000 < 10000	1 095	115	927	1 007	160 212	165 247	783 994	528 455
< 2 000	0	0	0	0	852	0	798	0
razem	1 732	651	1 009	1 586	1 810 561	1 804 061	2 443 805	2 291 690

W latach 2018 i 2019 inwestycje prowadzone na oczyszczalniach ścieków dotyczyły przede wszystkim modernizacji, jak i jednoczesnej rozbudowy i modernizacji. W tabeli 5 zaprezentowano liczbę i rodzaj inwestycji jakie zostały przeprowadzone na oczyszczalniach ścieków.

Tabela 5. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrż)	Inwestycje na oczyszczalniach ścieków zrealizowane w latach 2018 i 2019 (BN, M, MO, R, RM)*					
	ogółem	BN	M	MO	R	RM
≥ 150 000	19	0	8	8	0	3
≥ 100 000 < 150 000	13	3	5	1	1	3
≥ 15 000 < 100 000	95	1	39	24	3	28
≥ 10 000 < 15 000	21	1	7	6	1	6
≥ 2 000 < 10000	196	23	61	19	16	77
< 2 000	1	1	0	0	0	0
razem	345	29	120	58	21	117

***BN** – budowa nowej oczyszczalni ścieków, **M** – modernizacja oczyszczalni ścieków, **MO** – modernizacja tylko części osadowej oczyszczalni, **R** – rozbudowa oczyszczalni ścieków, **RM** – rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków.

III.5. Gospodarka osadowa

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 4)

Krajowe regulacje prawne odnoszące się do kwestii osadów ściekowych zawarte są w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2021 r. poz. 76),

- rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1757).

Natomiast zasady postępowania z osadami ściekowymi, które są odpadami określają przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2020 r. poz. 797, z późn. zm.), dalej „ustawa o odpadach”. W odniesieniu do odzysku komunalnych osadów ściekowych, które są stosowane na powierzchni ziemi, w celach określonych w art. 96 ust. 1 ustawy o odpadach, zastosowanie mają również przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 257). W przypadku składowania komunalnych osadów ściekowych na składowiskach, zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1277).

Ponadto, powyższe kwestie regulowane są przez:

- rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 21 stycznia 2016 r. w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów oraz sposobów postępowania z odpadami powstałymi w wyniku tego procesu (Dz. U. z 2016 r. poz. 108),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach z dnia 16 lipca 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1277),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10 (Dz. U. z 2015 r. poz. 132) – w zakresie odzysku komunalnych osadów ściekowych,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r. poz. 523).

Na poziomie unijnym, kwestie gospodarki osadami reguluje m.in.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE L 312 z 22.11.2008, str. 3, z późn. zm.) (Tekst mający znaczenie dla EOG) – która określa zasady gospodarki odpadami, w tym komunalnymi osadami ściekowymi, od momentu w którym stają się one odpadami,
- Dyrektywa Rady 86/278/EWG z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowiska w szczególności gleby, w przypadku wykorzystania osadów ściekowych w rolnictwie (Dz. Urz. L 181 z 04.07.1986, str. 6 – Polskie wydanie specjalne: Rozdział 15, Tom 1, str. 265),
- Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. L 182 z 16.7.1999, str. 1 – Polskie wydanie specjalne: Rozdział 15, Tom 4, str. 228) – która wprowadza ograniczenia odnośnie składowania odpadów,
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych.

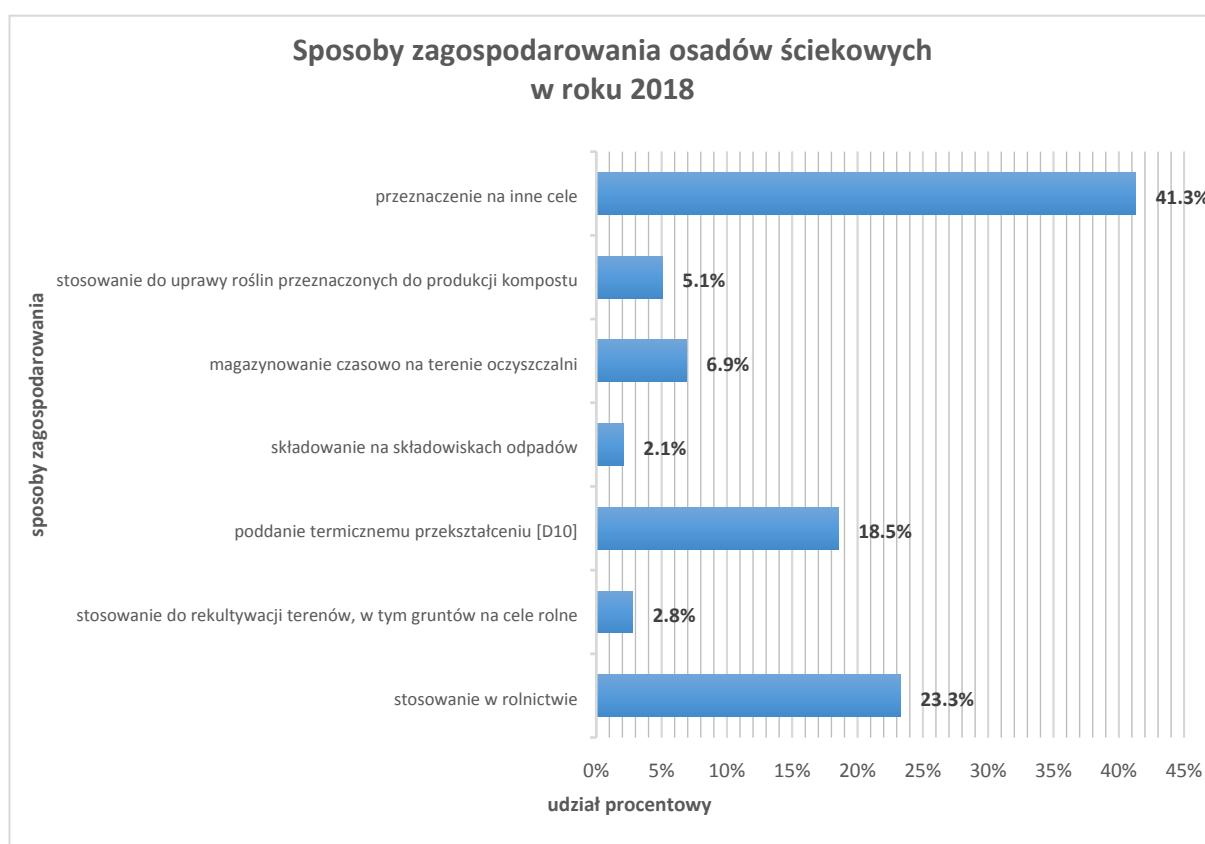
Ilość wytworzonej i zmagazynowanej suchej masy osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków poddanych zagospodarowaniu w latach 2018 i 2019 wyniosła odpowiednio 621 168 Mg i 687 280 Mg. Najczęstszymi sposobami postępowania z osadami ściekowymi w 2018 r. było stosowanie w rolnictwie oraz poddanie termicznemu przekształceniu, natomiast w 2019 r. zastosowanie do produkcji kompostu, do uprawy roślin nie przeznaczonych do spożycia i pasz i poddanie termicznemu przekształceniu. Duży udział ma również przeznaczenie na inne cele, w tym recyding lub odzysk innych materiałów nieorganicznych [R5], produkcja biopaliw i przekazanie do zakładów utylizacji odpadów komunalnych.

Ciągły wzrost ilości wytwarzanych osadów powodowany jest zwiększającą się przepustowością komunalnych oczyszczalni ścieków oraz stosowaniem bardziej zaawansowanych technologii podwyższonego usuwania biogenów.

Z uwagi na zastosowanie przez PGW WP w sprawozdaniu z wykonania KPOŚK za rok 2019 ujednoliconego sposobu przedstawiania danych dotyczących sposobu zagospodarowania osadów z zastosowaniem kodów procesów odzysku [R] oraz procesów unieszkodliwiania [D], o których mowa w ustawie o odpadach, porównanie danych z okresu 2018 i 2019 w tym zakresie nie jest możliwe.

Sposoby zagospodarowania osadów ściekowych w latach 2018 i 2019 ilustrują wykresy 2 i 3 oraz tabele 6 i 7.

Wykres 2. Sposoby zagospodarowania osadów ściekowych w roku 2018

Wykres 3. Sposoby zagospodarowania osadów ściekowych w roku 2019

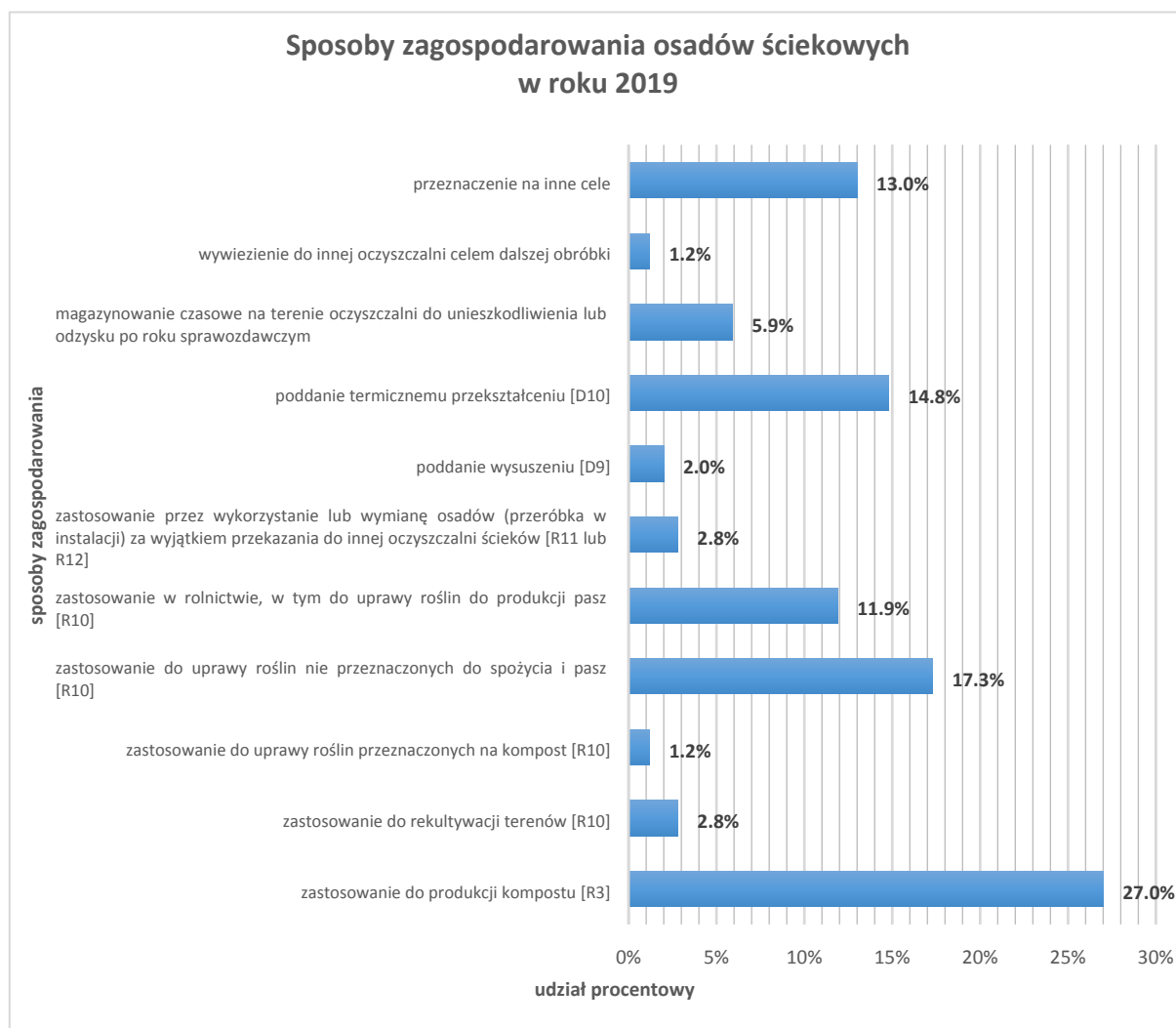

Tabela 6. Gospodarka osadowa w roku 2018 – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	Ilość suchej masy osadów powstających na oczyszczalni wraz ze sposobem zagospodarowania osadu						
	stosowane w rolnictwie	stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	poddanie termicznemu przekształceniu [D10]	składowane na składowiskach odpadów	magazynowane czasowo na terenie oczyszczalni	stosowane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	przeznaczone na inne cele
	[Mg/rok]						
≥ 150 000	10 362	3 375	107 687	0	14 811	4 640	98 631
≥ 100 000 < 150 000	8 887	1 717	3 168	0	4 815	719	25 657
≥ 15 000 < 100 000	82 972	3 649	2 976	7 301	13 462	21 389	102 238
≥ 10 000 < 15 000	11 376	2 109	578	760	3 871	1 513	11 176
≥ 2 000 < 10000	31 064	6 472	667	4 898	6 007	3 227	18 789
< 2 000	0	52	27	42	7	43	34
razem	144 661	17 373	115 103	13 002	42 972	31 531	256 525

Tabela 7. Gospodarka osadowa w roku 2019 – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	Ilość suchej masy osadów powstających na oczyszczalni wraz ze sposobem zagospodarowania osadu										
	zastosowanie do produkcji kompostu [R3]	zastosowanie do rekultywacji terenów [R10]	zastosowanie do uprawy roślin przeznaczonych na kompost [R10]	zastosowanie do uprawy roślin nie przeznaczonych do spożycia i pasz [R10]	zastosowanie w rolnictwie, w tym do uprawy roślin do produkcji pasz [R10]	zastosowanie poprzez wykorzystanie lub wymianę osadów (przeróbka w instalacji) za wyjątkiem przekazania do innej oczyszczalni ścieków [R11 i/lub 12]	poddanie wysuszeniu [D9]	poddanie termicznemu przekształceniu [D10]	magazynowanie czasowe na terenie oczyszczalni do unieszkodliwienia lub odzysku po roku sprawozdawczym	wywiezienie do innej oczyszczalni celem dalszej obróbki	przeznaczenie na inne cele
	[Mg/rok]										
≥ 150 000	91 226	3 482	2 326	30 700	3 729	5 867	7 802	56 261	12 586	387	28 409
≥ 100 000 < 150 000	21 449	0	0	8 150	8 080	0	4 856	2 152	2 223	480	7 986
≥ 15 000 < 100 000	51 661	10 127	3 007	63 931	55 284	10 429	25	42 454	14 922	1 435	37 590
≥ 10 000 < 15 000	5 342	1 059	915	7 718	5 147	1 724	505	535	5 359	526	5 565
≥ 2 000 < 10 000	15 858	4 784	1 961	8 274	9 233	1 336	578	602	5 684	5 674	9 886
< 2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
razem	185 536	19 452	8 209	118 773	81 473	19 356	13 766	102 004	40 774	8 502	89 435

III.6. Finansowanie

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 5 i 5A)

W realizację przedsięwzięć zapisanych w KPOŚK zaangażowani są inwestorzy oraz instytucje wspierające finansowo wykonywanie zadań związanych z wyposażeniem aglomeracji w zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Przez dotacje Unii Europejskiej z Funduszu Spójności oraz z funduszy strukturalnych inwestorzy są zachęceni do realizacji przedsięwzięć porządkujących gospodarkę ściekową.

Głównymi źródłami pochodzenia nakładów finansowych na inwestycje w zakresie realizacji infrastruktury sanitarnej były:

- środki własne gmin,
- krajowe fundusze ekologiczne:
  - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
  - wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW),
- środki unijne w ramach programów operacyjnych:
  - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ),
  - Regionalne Programy Operacyjne (RPO),
  - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Nakłady finansowe poniesione w latach 2018-2019 na budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej wyniosły około 8,880 mld zł (tabela 8), w tym:

- 5,201 mld zł (58,6%) wydatkowano na budowę i modernizację sieci,
- 3,679 mld zł (41,4%) na inwestycje związane z oczyszczalniami.

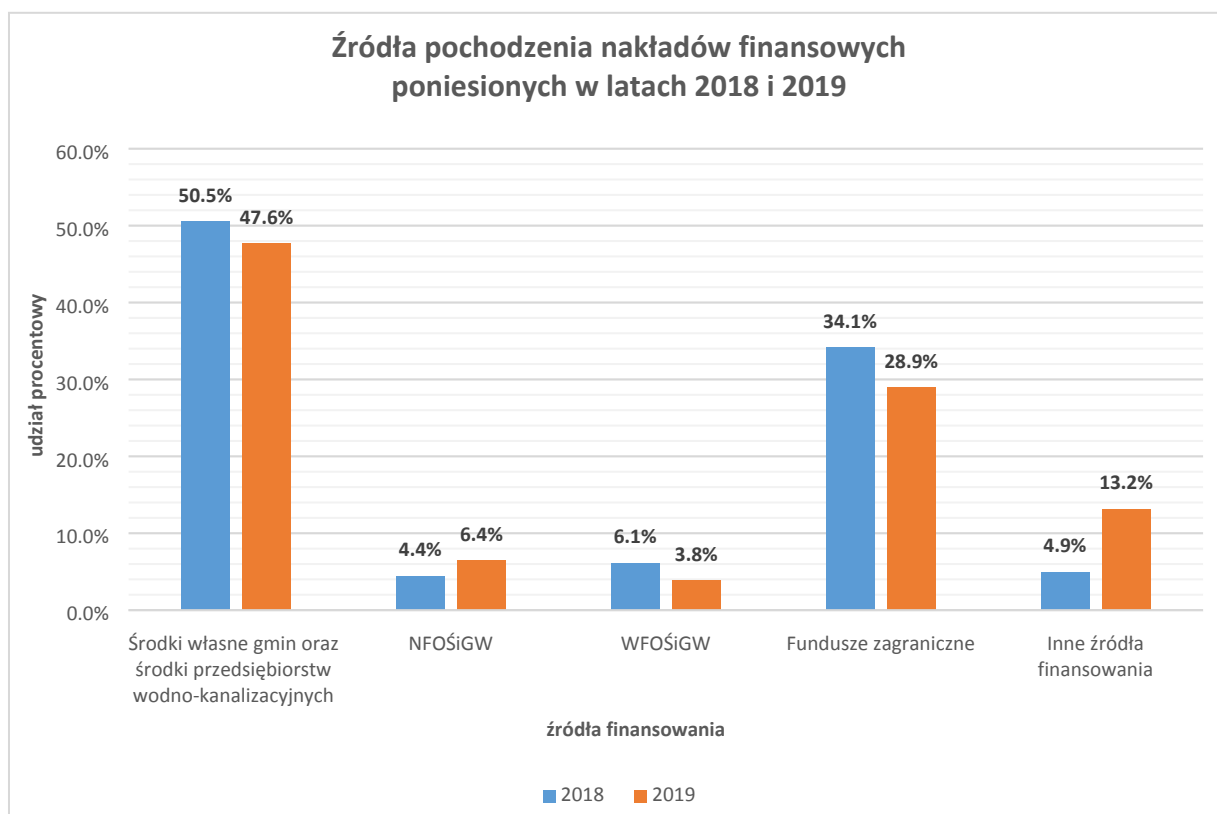
Tabela 8. Nakłady poniesione na zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych w latach 2018 i 2019 – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	Zbiorcze systemy kanalizacyjne ogółem		Oczyszczalnie ścieków komunalnych ogółem		Łącznie nakłady poniesione	
	[tys. zł]					
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
≥ 150 000	653 881	1 015 661	165 398	467 304	819 279	1 482 965
≥ 100 000 < 150 000	120 038	159 666	67 445	108 776	187 483	268 443
≥ 15 000 < 100 000	592 820	785 930	476 695	588 836	1 069 515	1 374 766
≥ 10 000 < 15 000	161 100	195 941	61 311	148 484	222 411	344 425
≥ 2 000 < 10000	795 109	770 700	580 743	959 717	1 375 851	1 730 417
< 2 000	1 273	0	3 020	0	4 293	0
razem	2 324 221	2 927 899	1 354 612	2 273 118	3 678 833	5 201 016

Analiza sprawozdań wykazała następujący rozkład nakładów finansowych z uwzględnieniem źródeł ich pochodzenia (wykres 4):

- środki własne – 4 300 mln zł, co stanowi ponad 48,8% ogólnej wartości nakładów finansowych,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 492 mln zł (5,6%),
- wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej – 419 mln zł (4,8%),
- fundusze zagraniczne – 2 737 mln zł (31,1%),
- inne źródła finansowania – 858 mln zł (9,7%).

Wykres 4. Źródła pochodzenia nakładów finansowych poniesionych w latach 2018 i 2019

IV. Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w latach 2003-2019

IV.1. Zakres rzeczowy i finansowy zrealizowanych inwestycji

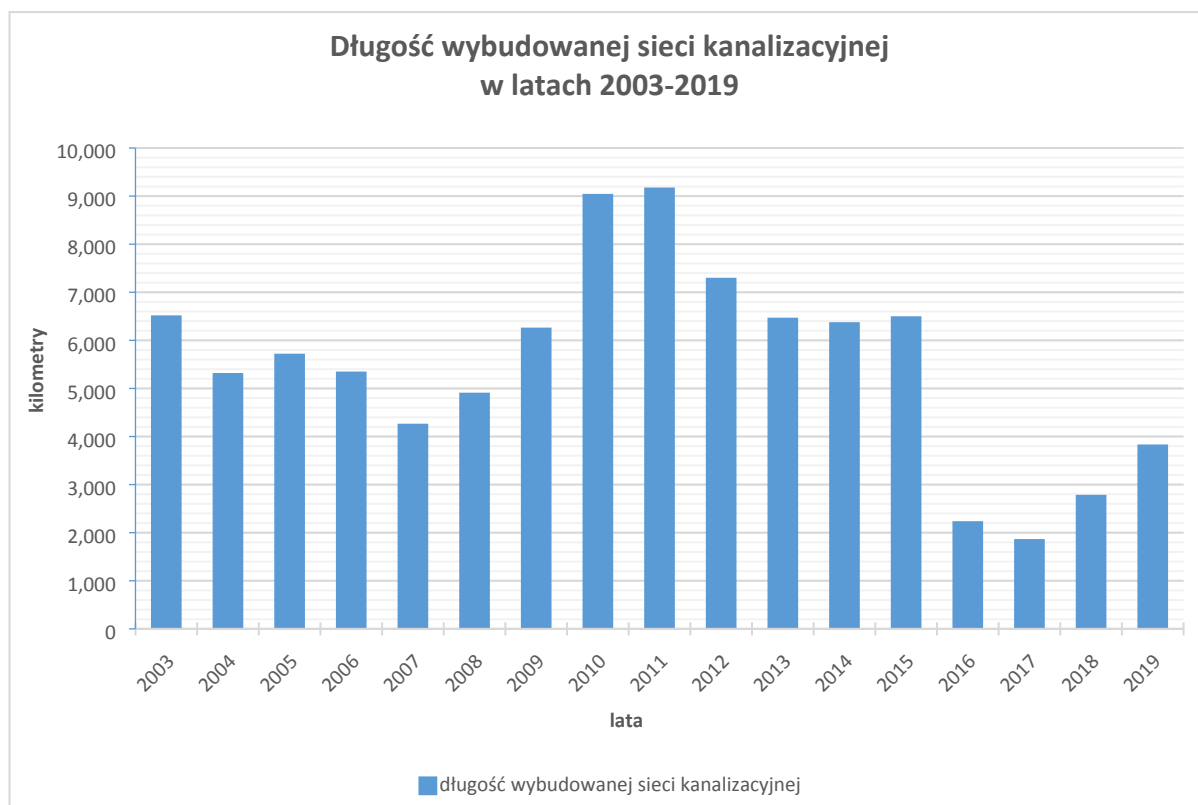
Jak wykazały dane sprawozdawcze za lata 2003-2019, w wyniku realizacji KPOŚK wybudowano 92 899 km sieci kanalizacyjnej. Informacje dotyczące długości sieci kanalizacyjnej wybudowanej w poszczególnych latach przedstawiono w tabeli 9 i na wykresie 5.

Tabela 9. Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej w latach 2003-2019

Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej w latach 2003-2019			
rok	km	rok	km
2003	6 457	2012	7 239
2004	5 258	2013	6 409
2005	5 660	2014	6 315
2006	5 288,5	2015	6 438
2007	4 204,2	2016	2 177

2008	4 849,5	2017	1 805
2009	6 202,7	2018	2 725
2010	8 983	2019	3 772
2011	9 116	razem	92 899

Wykres 5. Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej w latach 2003-2019

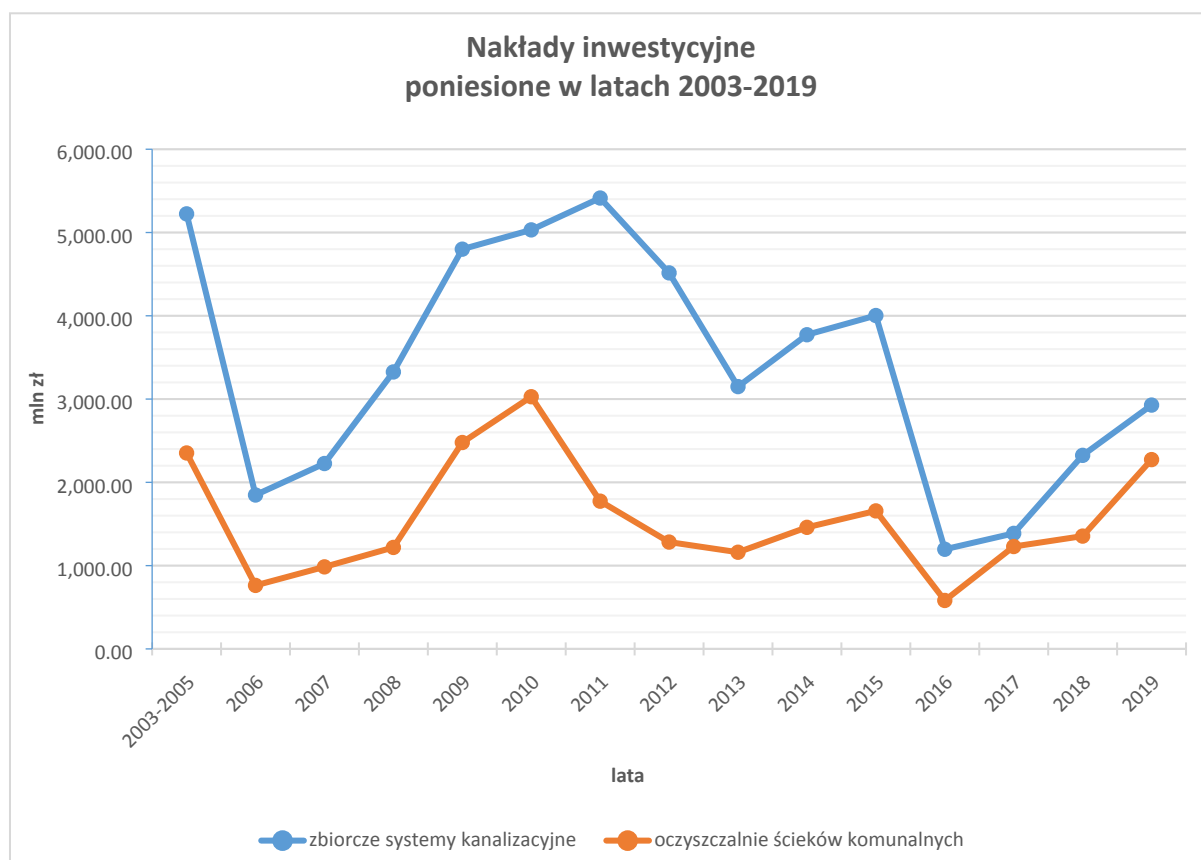
W latach 2003-2019 zakończono budowę 439 nowych oczyszczalni ścieków, w tym 29 w latach 2018 i 2019. Najczęściej jednak dokonywano inwestycji w zakresie rozbudowy oraz modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków. **W latach tych na realizację zadań ujętych w KPOŚK wydano około 68,7 mld zł**, w tym ok. 48,8 mld zł przeznaczone zostało na zbiorcze systemy kanalizacyjne.

W tabeli 10 oraz na wykresie 6 przedstawiono nakłady finansowe poniesione na budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych w poszczególnych latach.

Tabela 10. Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 2003-2019

Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 2003-2019					
rok	zbiornicze systemy kanalizacyjne	oczyszczalnie ścieków komunalnych	rok	zbiornicze systemy kanalizacyjne	oczyszczalnie ścieków komunalnych
	[mln zł]			[mln zł]	
2003-2005	5 223,9	2 352,8	2014	3 772,5	1 459,7
2006	1 848,0	762,5	2015	4 003,2	1 657,2
2007	2 226,1	985,1	2016	1 196,4	581,7
2008	3 325,6	1 218,5	2017	1 387,3	1 229,3
2009	4 800,0	2 478,5	2018	2 324,2	1 354,6
2010	5 031,6	3 028,3	2019	2 927,9	2 273,1
2011	5 414,1	1 774,0	razem	48 821,4	19 891,6
2012	4 515,2	1 282,9		68 713,0	
2013	3 149,6	1 160,8			

Wykres 6. Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 2003-2019

Przez cały okres realizacji KPOŚK można zauważyć zmienność planów inwestycyjnych gmin, a co za tym idzie różny zakres rzeczowy inwestycji w kolejnych jego aktualizacjach. KPOŚK określa zadania konieczne do realizacji postanowień Traktatu akcesyjnego.

Cele KPOŚK nie obejmują usług w zakresie zbierania, oczyszczania i odprowadzania ścieków we wszystkich jednostkach osadniczych w Polsce. Dlatego też, musi on przede wszystkim zawierać inwestycje priorytetowe z punktu widzenia wypełnienia zobowiązań Traktatu akcesyjnego. Zamierzenia inwestycyjne gmin powinny być planowane tak, aby jak najlepiej rozwiązywały problemy gospodarki ściekowej na danym terenie. W wykonaniu inwestycji w zakresie budowy zbiorczych sieci kanalizacyjnych istotne jest, aby realizacja ich miała uzasadnienie techniczne, środowiskowe oraz ekonomiczne.

IV.2. Ocena stanu wypełnienia zobowiązań akcesyjnych

W oparciu o dane sprawozdawcze dokonano oceny stanu wypełnienia wymagań dyrektywy 91/271/EWG dla 2019 r. Przy ocenie uwzględniono wytyczne Komisji Europejskiej, różniące się od dotychczas przyjętych założeń opisanych w rozdziale I, zastosowanych w AKPOŚK 2017. Zgodnie z ww. wytycznymi zastosowano następujące założenia:

Warunek I – Stopień wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące przynajmniej 98% poziom obsługi, przy czym pozostałe 2% niezembranego siecią kanalizacyjną ładunku nie może być większe niż 2 000 RLM. Ładunek niezembrany siecią musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska, jak dla całej aglomeracji (art. 3 dyrektywy 91/271/EWG).

Warunek II – Wydajność oczyszczalni w aglomeracjach odpowiada przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze (art. 10 dyrektywy 91/271/EWG).

Warunek III – Standardy oczyszczania ścieków przez oczyszczalnie uzależnione są od wielkości aglomeracji. Zastosowanie odpowiednich technologii oczyszczania ścieków gwarantujących osiągnięcie wymaganych prawem standardów oczyszczania ścieków. W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 10 000 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogów (art. 4 lub 5 dyrektywy 91/271/EWG).

Jednocześnie zgodnie z wymogami KE zastosowano hierarchię zgodności z artykułami 3-5 i 10 dyrektywy 91/271/EWG. Oznacza to, że jeżeli aglomeracja nie spełnia wymogu w zakresie ww. warunku wynikającego z art. 3 dyrektywy 91/271/EWG, to uznaje się, że równocześnie nie spełnia pozostałych warunków dyrektywy.

Wypełnieniem wymagań dyrektywy 91/271/EWG jest łączne spełnienie wszystkich warunków zgodności.

Wymagany stopień obsługi zbiorczymi sieciami kanalizacyjnymi został osiągnięty w 406 aglomeracjach, co stanowi zaledwie 25,7% wszystkich aglomeracji. Według informacji przekazanych przez gminy 471 aglomeracji spełnia wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków (29,8% wszystkich aglomeracji). Ocena danych wykazała również, że 365 aglomeracji posiada oczyszczalnie komunalne, których łączna wydajność wyrażona w RLM, odpowiada lub jest większa od RLMr aglomeracji, co stanowi 23,1% wszystkich aglomeracji. Jednocześnie należy pamiętać, że zgodnie z zasadą hierarchiczności, jeżeli aglomeracja nie spełnia wymogu w zakresie warunku wynikającego

z art. 3 dyrektywy 91/271/EWG, to uznaje się, że równocześnie nie spełnia pozostałych warunków dyrektywy.

łącznie wszystkie warunki spełnia 337 aglomeracji (21,5% wszystkich aglomeracji) o RLMrz równej 8 124 258, co stanowi 21% całości RLMrz wykazanej w KPOŚK.

Dotychczasowe tempo wykonania inwestycji w ramach KPOŚK nie zapewniło osiągnięcia celów pośrednich określonych w Traktacie akcesyjnym. Realizacja inwestycji zaplanowanych w ramach AKPOŚK 2017 również nie zagwarantuje wypełnienia przez wszystkie aglomeracje wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Przyczyną takiego stanu rzeczy są:

- nieprawidłowe wyznaczenie granic aglomeracji – w granicach aglomeracji znajdują się obszary, które nie spełniają stosownych kryteriów, w tym m.in. wskaźnika koncentracji,
- brak weryfikacji RLM aglomeracji – akty prawa miejscowego, które nie gwarantują zgodności RLM rzeczywistej z RLM w rozporządzeniu albo uchwale,
- niewłaściwe zaplanowanie długości sieci kanalizacyjnych, wynikające ze złego wyznaczenia granic aglomeracji,
- niewłaściwe zaplanowanie wydajności oczyszczalni,
- brak odpowiednich i przemyślanych założeń koncepcyjnych planowanych do realizacji inwestycji ze strony organów i innych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań wodociągowo-kanalizacyjnych na obszarze danej aglomeracji,
- brak środków finansowych na realizację działań.

W tabeli 11 przedstawiono spełnienie przez aglomeracje warunków dyrektywy 91/271/EWG.

Tabela 11. Spełnienie wymagań dyrektywy 91/271/EWG (stan na 31.12.2019 r.) – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	WARUNEK I stopień skanalizowania (zgodność z art. 3 dyrektywy)	WARUNEK II wydajność oczyszczalni (zgodność z art. 10 dyrektywy)	WARUNEK III standardy oczyszczania (zgodność z art. 4 lub 5 dyrektywy)	Spełnienie łącznie 3 warunków zgodności z dyrektywą
≥ 150 000	10	10	20	10
≥ 100 000 < 150 000	12	12	22	11
≥ 15 000 < 100 000	115	104	194	97
≥ 10 000 < 15 000	28	27	32	16
≥ 2 000 < 10000	241	212	203	203
razem	406	365	471	337

V. Podsumowanie

- 1) Sprawozdanie z wykonania KPOŚK za lata 2018 i 2019 przygotowane zostało na podstawie sprawozdań z realizacji KPOŚK za rok 2018 oraz 2019 przekazanych przez PGW WP ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej.
- 2) Sprawozdania zawierają informacje o stanie prac inwestycyjnych przedsięwzięć ujętych w KPOŚK w zakresie realizacji systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarki osadowej oraz finansowania inwestycji.
- 3) Zakresem sprawozdawczym objęto wszystkie aglomeracje ujęte w piątej aktualizacji KPOŚK.
- 4) Sprawozdania z realizacji Programu przedstawiły:
  - w 2018 r. – 1 573 aktywne aglomeracje,
  - w 2019 r. – 1 576 aktywne aglomeracje.
- 5) W przypadku stwierdzenia niepełnych lub niewiarygodnych danych sprawozdawczych PGW WP podejmowało działania, mające na celu ich weryfikację lub uzupełnienie.
- 6) Dane ze sprawozdań:
  - a) dane podstawowe: według danych z końca 2019 r. w 1 576 aglomeracjach zamieszkuje 28,8 mln mieszkańców, z których 26,9 mln korzysta z sieci kanalizacyjnej, ok. 1,6 mln jest obsługiwanych przez tabor asenizacyjny, a ok. 150 tys. korzysta z systemów indywidualnych.
  - b) sieci kanalizacyjne: w latach 2018 i 2019 na terenie aglomeracji wybudowano 5 952 km sieci kanalizacyjnej, w tym 4 422 km sieci grawitacyjnej. W wyniku realizacji budowy tej sieci, liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych wzrosła o 905 923. Ponadto zmodernizowano 1 054 km sieci istniejącej;
  - c) oczyszczalnie ścieków: w latach 2018 i 2019 przeprowadzono 345 inwestycji dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych, w tym:
    - wybudowano 29 oczyszczalni
    - zmodernizowano 120 oczyszczalni
    - rozbudowano 21 oczyszczalni
    - dokonano modernizacji części osadowej w 58 oczyszczalniach
    - przeprowadzono inwestycje łączne w zakresie modernizacji i rozbudowy oczyszczalni w 117 obiektachNa koniec 2019 r. wykazano, że 1 586 oczyszczalni z 1 732 spełniało wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków;
  - d) gospodarka osadowa: ilość wytworzonej i zmagazynowanej suchej masy osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków poddanych zagospodarowaniu w latach 2018 i 2019 wyniosła 1 308 448 Mg.
  - e) finansowanie: nakłady finansowe poniesione w latach 2018 i 2019 na budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej wyniosły 8,880 mld zł, z czego ponad 58% wydatkowano na budowę i modernizację sieci. Największy udział w finansowaniu inwestycji w zakresie gospodarki ściekowej mają środki własne gmin wynoszące 48,8% ogólnej wartości nakładów finansowych oraz fundusze zagraniczne stanowiące 31,1%. Pozostałe nakłady pochodziły z funduszy ekologicznych i stanowiły 10,4% oraz z innych źródeł finansowania – 9,7%;
  - f) warunki zgodności: na koniec 2019 r. wymagany stopień obsługi zbiorczymi sieciami kanalizacyjnymi został osiągnięty w 406 aglomeracjach, 365 aglomeracji osiada oczyszczalnie komunalne, których łączna wydajność wyrażona w RLM, odpowiada lub jest większa od RLM

rzeczywistej, natomiast 471 aglomeracji spełniło wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków. Łącznie wszystkie warunki zgodności spełniło 337 aglomeracji o sumarycznej RLMrz wynoszącej 8 124 258, co stanowi 21% całej RLMrz wykazanej KPOŚK.

VI. Załączniki

Grupa 1 (Aglomeracje – dane podstawowe):

Tabela 1. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na województwa

Tabela 3. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na dorzecza

Tabela 4. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na regiony wodne

Grupa 2 (Zbiornice sieci kanalizacyjne):

Tabela 1. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na województwa

Tabela 3. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na dorzecza

Tabela 4. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na regiony wodne

Grupa 3 (Oczyszczalnie ścieków komunalnych):

Tabela 1. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na województwa

Tabela 3. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na dorzecza

Tabela 4. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na regiony wodne

Grupa 4 (Gospodarka osadowa):

Tabela 1. Gospodarka osadowa w roku 2018 – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Gospodarka osadowa w roku 2019 – podział na przedziały RLM

Tabela 3. Gospodarka osadowa w roku 2018 – podział na województwa

Tabela 4. Gospodarka osadowa w roku 2019 – podział na województwa

Tabela 5. Gospodarka osadowa w roku 2018 – podział na dorzecza

Tabela 6. Gospodarka osadowa w roku 2019 – podział na dorzecza

Tabela 7. Gospodarka osadowa w roku 2018 – podział na regiony wodne

Tabela 8. Gospodarka osadowa w roku 2019 – podział na regiony wodne

Grupa 5 (Nakłady finansowe):

Tabela 1. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na grupy RLM

Tabela 2. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na województwa

Tabela 3. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na dorzecza

Tabela 4. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na regiony wodne

Grupa 5A (Źródła pochodzenia nakładów finansowych):

Tabela 1. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na grupy RLM

Tabela 2. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na województwa

Tabela 3. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na dorzecza

Tabela 4. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na regiony wodne